

конфлікт. У літературі є багато запропонованих авторських методів, щодо врегулювання конфліктів в організаціях. Наприклад, Карамушка Л.М. звертає увагу на те, що подолання конфліктів зазвичай здійснюється за двома основними напрямками: управління латентними (прихованими) конфліктами та подолання відкритих (реальних) конфліктів.

На думку авторки, управління латентними (прихованими) конфліктами передбачає їх розпізнавання та усвідомлення, що сприяє зменшенню внутрішнього напруження сторін суперечності, пошуку шляхів розв'язання конфлікту вже на ранніх етапах виникнення, виявленню помилкових спорів. В свою чергу, подолання відкритих (реальних) конфліктів іноді здійснюється за допомогою так званого обходу конфлікту, до якого вдаються тоді, коли успішне розв'язання його неможливе. Такий спосіб передбачає використання певних заходів, а саме: ізоляцію, «розведення»; обмеження; запровадження штрафних санкцій; зміну напрямку енергії; витіснення; співіснування [2].

Деяко іншої думки дотримується І.І. Русинка та зауважує, що важливим фактором, який пливає на результативність завершення конфлікту в організаціях, є участь третьої особи. Відповідно, автори виокремлюють декілька форм втручання третьої особи: медіаторство, або посередництво; арбітраж; примирення [7].

Такі вчені як М. Мескон, М. Альберт, Ф. Федоурі вказують, що способи подолання конфліктів в державних та приватних організаціях можна поділити на дві категорії: структурні та міжособистісні.

Доцільно розглянути саме структурні методи які включають в себе роз'яснення вимог до виконання роботи, а також використання координаційних та інтеграційних механізмів (через команди, ієрархію посадових осіб, підрозділи, функції, служби тощо). Автори стверджують, що необхідним при вирішенні конфліктів є визначення загально організаційних комплексних цілей з метою спрямування зусиль усіх працівників на досягнення загальної єдиної мети. І відповідно неабияке значення має використання системи винагород (премій, матеріальних заохочень, підвищення на службі тощо) [6].

З прикладів видно, що не існує єдиної структури методів управління конфліктами, тому ми маємо використовувати ті методи і техніки, які відповідають саме певній конфліктній ситуації організації.

Висновки. Конфлікти в державних та приватних організаціях, ми повинні розглядати через призму сутності та причин непорозумінь. Ми маємо зважати на специфіку виникнення конфлікту з огляду на те, держана чи приватна структура. Саме завдяки конфліктам, організації можуть розвиватись, але лише за умови, якщо їх вирішувати конструктивно. Для того, щоб врегулювати конфліктну ситуацію, нам необхідно всебічно її дослідити, тобто врахувати всі особливості наявного конфлікту, і відповідно до того, обрати найбільш оптимальну стратегію вирішення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Грішина Н. В. Психологія конфлікту / Н.В. Грішина. — СПб.: Питер, 2008. — 544 с.
2. Карамушка П.М. Технології роботи організаційних психологів: Навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл. та слухачів ін-тів післядиплом. освіти / Л.М. Карамушка. — К.: Фірма «ІНКОС», 2005. — 366 с.
3. Конфліктологія: навчальний посібник / [Л. М. Ємельяненко, В. М. Петюх, Л. В. Торгова, А. М. Гриненко.]. — К.: КНЕУ, 2005. — 315 с.
4. Краснова Н.П. Причини конфліктів у діловому спілкуванні / Н.П. Краснова // Соціальна педагогіка: теорія і практика. — 2013. — №1. — С. 18-26.
5. Ложкин Г.В. Практическая психология конфликта: учеб. пособие / Г.В. Ложкин, Н.И. Повякель. — К.: МАУП, 2000. — 327 с.
6. Мескон М. Основы менеджмента / М.Мескон, М. Альберт, Ф.Хедоури. — М.: Дело, 2000. — 704 с.
7. Русинка І.І. Конфліктологія. Психологія запобігання і управління конфліктами: навчальний посібник / І.І. Русинка. — К.: Професіонал, 2007. — 334с.
8. Шейнов В.П. Управление конфликтами / В.П. Шейнов. — СПб: Питер, 2014. — 576 с.

Мішталь Н.

Науковий керівник – проф.Радчук Г. К.

ОСОБЛИВОСТІ ДЕЗАДАПТАЦІЇ УЧНІВ ПЕРШОГО КЛАСУ

Проблема діагностики рівня адаптації першокласника до школи, подолання ймовірних складнощів у психічному та особистісному розвитку учнів, ставить перед психологом завдання підбору та використання відповідних діагностичних методик. Науковці які вивчають проблему дезадаптації пропонують різноманітні методики, які дозволяють здійснити кількісний та якісний аналіз першопричин проблем із адаптацією, та побудувати на основі отриманих результатів програму психологічного супроводу учнів. Однак усі наукові підходи об'єднує ідея, про комплексне вивчення проблеми, врахування усіх компонентів адаптації, а саме: фізіологічний стан організму учня, шкільну успішність та поведінку, емоційне сприйняття нової соціальної ситуації [4].

Як показує практика, до учнів які мають проблему із адаптацією часто належать школярі, поведінка яких не демонструє дезадаптації, але у них є труднощі як у емоційній сфері, так і у засвоєнні навчальної програми. На жаль, психолог починає працювати із дитиною, коли через неадекватний психологічний вплив батьків та педагогів, проблема дезадаптованих учнів стає реальною. Усі вище згадані фактори, а також часто запит зі сторони адміністрації навчального закладу, ставить перед психологом завдання оцінки рівня адаптації школярів та здійснення психологічного супроводу дезадаптованих дітей [1].

Тому метою статті є теоретичне та емпіричне дослідження психологічних особливостей шкільної дезадаптації учнів першого класу.

Незважаючи на актуальність окресленої проблематики та важливість її вивчення, до недавнього часу кількість нових наукових праць присвячених дезадаптації в учнів молодшого шкільного віку були незначними. Зокрема, Н. І. Гуткіна та Л. І. Божович займалися дослідженням дезадаптації молодших школярів. Цілісним підходом до проблеми шкільної дезадаптації вирізняються дослідження Б. М. Головка, О. А. Головка, В. Є. Кагана, О. Ю. Осадько та ін.

Початок навчання у школі – це складний та відповідальний етап у житті кожного учня. Діти 6 – 7 років переживають психологічну кризу, яка є пов'язаною із необхідністю адаптації до школи. Адаптацію вчені розглядають не лише як процес успішного функціонування у шкільному середовищі, але й як здатність до подальшого психологічного, соціального й особистісного розвитку. Саме тому, здійснюючи психологічну адаптацію дитини до школи, слід враховувати наступні характеристики:

1. Зміна соціальної позиції дитини, з дошкільника вона перетворюється в учня.
2. Відбувається зміна провідної діяльності із ігрової на навчальну.
3. Зміна соціального оточення учнів.
4. Пристосування до нових вимог навчальної діяльності [5].

У свою чергу Г. В. Колесова, виділяє наступні причини шкільної дезадаптації у молодших школярів, із якими у своїй роботі найчастіше зустрічається психолог:

- «неправильні» методи виховання у сім'ї;
- функціональна неготовність учнів до навчання у школі;
- проблеми у спілкуванні із дорослими;
- неадекватне усвідомлення свого статусу серед однокласників;
- негативний статус у колективі однокласників;
- негативне ставлення педагога до учнів;
- соціально незахищена сім'я школяра;
- низький освітній рівень батьків;
- неповна сім'я тощо [4].

Дослідження проблем дезадаптації проводилося серед учнів перших класів, їх батьків та педагогів. Вибірка досліджуваних становила 96 учнів 6 - 7 річного віку. Для досягнення мети використано певні емпіричні методи, а саме: опитувальник для батьків (Г. В. Колесова), опитувальник для визначення рівня адаптації дитини до школи (Л. М. Ковальова, Н. Н. Тарасенко), карта спостережень (Д. Р. Стотта), методика «Будиночки» (О.А. Орехова), методика «Школа звірів» (Н. І. Вьюнова, К. М.Гайдар).

Емпіричне дослідження особливостей дезадаптації в учнів першого класу ми розпочали із анкетування батьків за методикою Г. В. Колесової[3]. Отримані результати продемонстрували, що є певна кількість дітей які відчують труднощі в адаптації до умов шкільного навчання (табл. 1).

Таблиця 1.

Показники адаптованості та дезадаптованості учнів першого класу

№	Питання	Показники адаптованості	Показники дезадаптованості
1.	Чи з бажанням дитина йде в школу?	З бажанням, з радістю – 80%	Без особливого бажання – 20%
2.	Чи повністю пристосувалась дитина до шкільного режиму?	В основному так – 75%	Не зовсім – 15% Важко відповісти 10%
3.	Чи скаржиться дитина на товаришів по класу?	Буває, але рідко – 55%	Досить часто -10% Важко відповісти – 30%
4.	Чи скаржиться дитина на вчителя?	Такого практично не буває – 25% Буває, але рідко – 70%	Досить часто – 5%

5.	Чи справляється дитина із навчальним навантаженням без напруження?	Так – 55% Швидше так, ніж ні – 30%	Ні – 15 %
6.	Які зміни у поведінці дитини ви відзначаєте з того часу як вона пішла до школи?		Довго просинається – 80% Вранці сонна і млява -85% Поганий апетит – 25% Гризе нігті – 5%

За методикою «Опитувальник для визначення рівня адаптованості дитини» (Л. М. Ковальової, Н. Н. Тарасенко), ми визначили рівень дезадаптованості учнів першого класу. Опрацювання отриманих результатів представлено в таблиці 2.

Таблиця 2.

Показники адаптованості школярів

Показники адаптованості	Кількість учнів	Відсоткове відношення
Нормальна адаптація	57	58%
Середній ступінь дезадаптованості	24	25%
Високий ступінь дезадаптованості	11	12%
Дуже високий ступінь дезадаптованості	4	5%

Як бачимо, серед дезадаптованих першокласників є 25% учнів із середнім ступенем дезадаптації, 12% із високим ступенем дезадаптації та 5% із високою дезадаптованістю.

За результатами методики «Карта спостереження» Д. Р. Стотта були отримані наступні результати: у досліджуваній групі 54% дітей переживають за прийняття дорослими і проявлений інтерес до них. Непосидючість було виявлено у 14% дітей, у 12% досліджуваних спостерігається ослабленість. 16% дітей недовірливо ставляться до знайомства з новими людьми. У 5% діагностованих учнів виявлено тривогу за прийняття їхніми однокласниками. В 3% досліджуваних проявляється емоційна незрілість. Неприйняття дорослих виражене у 4% учнів. У 2% досліджуваних спостерігаються невротичні симптоми, які проявляються у вигляді неврозів, а саме: незв'язне мовлення, гризіння нігтів, часте моргання, тощо. В 4% дітей проявляються ознаки за сиптомокомплексом «середовище», які свідчать про те, що дитина перебуває у неблагополучному середовищі, перш за все у колі сім'ї.

Отже, емпіричне дослідження показників та особливостей адаптованості/дезадаптованості молодших школярів продемонструвало нам, що протягом першого року навчання, школяр може переживати різноманітні почуття, емоції, бути в різних станах і те, наскільки швидко відбудеться процес адаптації до нових умов життя залежить від його індивідуальних особливостей, від ситуації у сім'ї та умов шкільного середовища.

Таким чином, проблема адаптації першокласників до школи, є досить актуальною та потребує уваги зі сторони батьків, педагогів, а також супроводу психологів. Якщо весь адаптаційний процес учня у школі відбуватиметься під психологічним супроводом, відповідно його соціалізація та навчальна успішність протікатимуть з максимальною користю для учнів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Алексеева Л. В. Проблема адаптації першокласників до навчальної діяльності // Актуальні проблеми навчання та виховання людей з особливими потребами. – 2015. - №12.
2. Гончарова О. К. Загальні психолого-педагогічні рекомендації для вчителів і батьків із підготовки шестирічок до школи і перших адаптаційних тижнів [Текст] / О. К. Гончарова // Початкове навчання та виховання. – 2009. – № 27. – С. 19-23.
3. Колесова Г. Діагностика адаптації першокласників [Текст] :методичне забезпечення / Г. Колесова // Психолог. – 2010. – № 23-24. – С. 3-18.
4. Опанасюк Г. Алгоритм супроводу дітей в адаптаційний період [Текст] / Г. Опанасюк // Психолог. Шкільний світ. – 2009. – № 3-4. – С. 12-18
5. Соловйова Д. Ю. Факторы адаптации первоклассников к школе [Текст] / Д. Ю. Соловйова // Вопросы психологии. – 2012. – № 4. – С. 23-31.